

Názor: 6. „Vyhrají fundamentalisté?“ o 100 let později

Fundamentalisté v Jižní baptistické konvenci zvítězili, ale království Boží prohráli.

Názor

„Vyhrají fundamentalisté?“ o 100 let později

21. května 1922 pronesl slavný americký kazatel Harry Emerson Fosdick vlivné kázání s názvem „Vyhrají fundamentalisté?“

Zatímco Fosdickovo kázání poskytuje cenný historický pohled na stav amerického křesťanství před

100 lety, klade také důležité otázky pro křesťany žijící o století později.

Výraz „fundamentalista“ nabyl výrazně jiného významu, než jaký měl za Fosdickovy doby. Takže to může vést moderní čtenáře ke zmatku.

Dnes „fundamentalista“ v podstatě znamená „někoho teologicky konzervativnějšího než jsem já, kdo je podle mě příliš militantní a kreslí příliš mnoho čar do písku“.

I když Fosdick nepochybně takto vnímal fundamentalisty své doby, měl na mysli velmi specifické doktrinní otázky, které dnes mohou některé z nás překvapit.

Vzestup modernismu

Ve dvacátých letech 20. století byly Spojené státy v agónii toho, čemu se dnes říká „fundamentalistická a modernistická kontroverze“. Američtí křesťané definovali „fundamentalismus“ nad a proti „modernismu“. Můžeme se divit a ptát se: „Co je to vlastně ten modernismus?“

Počínaje polovinou 18. století se na evropských univerzitách začal rozvíjet nový přístup k biblistice, teologii a církevním dějinám.

Zjednodušeně řečeno, tento nový přístup odmítl „supernaturalismus“ tradičního křesťanství a zpochybnil doktrinní ortodoxie dřívějších generací. Navíc vzestup evoluční teorie Charlese Darwina v polovině 19. století dále zkomplikoval a zpochybňoval tradiční křesťanskou víru.

Na začátku 20. století bylo pro křesťanské učence běžné považovat čtyři evangelia a zbytek Bible za většinou fiktivní, mnoho knih Bible za padělky, zázraky v Bibli za mýty a legendy a historické ortodoxie jako pozdější teologické myšlenky falešně vnucené biblickým textům, mimo jiné.

Zatímco tento přístup – označovaný jako „historická kritika“ – vznikl na evropských univerzitách, koncem 19. století se rozšířil na americké vysoké školy a semináře.

Mnoho křesťanů přijalo výsledky tohoto nového, kritického přístupu ke studiu křesťanství, ale nechtěli křesťanství zavrhnout úplně. Snažili se tedy předefinovat křesťanství takovým způsobem, aby nemohlo být ohroženo výsledky nové historické kritiky.

Tito „modernisté“, jak se jim říkalo, dramaticky změnili mnoho historických křesťanských přesvědčení. Například zázraky jako zrození z panny, nasycení 5 000 lidí a tělesné vzkříšení Krista byly reinterpretovány jako metafory nebo symboly, které, přestože byly historicky a vědecky nepravdivé, sdělovaly duchovní pravdy.

Fundamentalisté se brání

Modernisté však nebyli jedinými lidmi, kteří chtěli „zachránit“ křesťanství před „kyselinami modernity“.

Mnoho křesťanů chtělo zachovat historické učení. Chtěli podporovat historické pravoslaví, přijmout „nadpřirozené“ prvky křesťanské víry a další. Postavili se tedy proti modernismu.

V letech 1910 až 1915 vytvořila skupina křesťanských pastorů a učenců sbírku 90 esejů s názvem *Základy: Svědectví o pravdě*. Tyto eseje argumentovaly ve prospěch tradičnějších a konzervativnějších křesťanských pohledů víry a bránily tyto pohledy víry před modernistickou kritikou.

Je důležité poznamenat, že někteří z přispěvatelů do *The Fundamentals* zcela neodmítli nové historické metody studia, ale místo toho se snažili tyto metody „kázat“. Učenci jako James Orr a B. B. Warfield chtěli z historické kritiky vzít to, co považovali za užitečné a zdravé, a zároveň odmítli to, co považovali za problematické.

Také v roce 1910 Severní presbyteriánská církev [definovala](#) pět „základů“ víry, pět doktrín, které považovali za nesmlouvatelné pro křesťanství, ale které modernisté odmítali.

Tyto základy byly:

- úplná inspirace, neomylnost a autorita Písma
- Kristova božská přirozenost a doslovné narození z panny
- Kristova zástupná smrt na kříži za hřích
- Kristovo doslovné, tělesné vzkříšení z mrtvých a nanebevstoupení
- Kristův doslovný, fyzický druhý příchod v soudu a spasení na konci dějin

Těchto pět základů definovaných presbyteriány bylo rychle a široce přijato mnoha americkými křesťany jako doktríny, které je zoufale potřeba bránit proti modernismu.

V roce 1920 baptistický novinář Curtis Lee Laws [vymyslel termín](#) „fundamentalista“ a definoval jej jako někoho, kdo plánoval „vykonat královskou bitvu o základy“.

Během 20. let 20. století čelila řada křesťanských denominací, sborů a škol vážným bojům o tyto teologické otázky. To byla fundamentalisticko-modernistická kontroverze, situace, do které Harry Emerson Fosdick kázal 21. května 1922.

Vyhráli fundamentalisté?

Ve svém slavném [kázání](#), které vyvolalo značný rozruch brzy poté, co je kázal, se Fosdick pevně postavil na stranu modernistů. Fosdick považoval fundamentalisty za netolerantní a antiintelektuální. Fosdick věřil, že modernistické křesťanství nakonec zvítězí nad fundamentalismem. Měl pravdu?

V jistém smyslu měl Fosdick pravdu. Do konce desetiletí fundamentalisté buď odešli, nebo byli vytlačeni z hlavních amerických denominací, seminářů, univerzit a jinde. Fundamentalismus se izoloval od hlavního proudu americké kultury. Obrátil se do sebe a stal se stále izolovanějším.

Nicméně ve 40. letech 20. století se z fundamentalismu vynořila nová forma amerického křesťanství. Toto hnutí, původně nazývané „neoevangelikalismus“, podporovalo ústřední doktríny zastávané fundamentalisty, ale snažilo se být více zapojeno do americké kultury, vysokoškolského vzdělávání a dalších. Neoevangelikalismus byl teologicky konzervativní, ale odmítal ostrovní a izolacionismus fundamentalistů.

Pod vedením osobností jako Billy Graham, Harold John Ockenga a Carl F. H. Henry se neo-evangelikalismus rychle rozšířil a založil nebo oživil mnoho různých křesťanských institucí ve Spojených státech, jako je Fuller Theological Seminary, Gordon-Conwell Theological Seminary, Trinity Evangelical Divinity School, Wheaton College a *Christianity Today*.

Za 100 let od doby, kdy Harry Emerson Fosdick kázal své slavné kázání, vyhráli fundamentalisté?

Jedním způsobem je odpověď ne, alespoň ne v krátkodobém horizontu.

Ale když vidíme, kolik amerických křesťanů se dnes stále drží „základů“, za které fundamentalisté bojovali, myslím, že můžeme říci: „Ano“.

Joshua Sharp

Fundamentalistické převzetí Jižní baptistické konvence jsem viděl hodně zblízka.

Snad nejlepší způsob, jak přesně shrnout, co jsem viděl a zažil, je, že **fundamentalisté zvítězili, ale království Boží prohráli.**

*Michael R. Chancellor
Round Rock, Texas*

Joshua Sharp je pastorem Trinity Baptist Church v Orange a absolvent Jihozápadní baptistické univerzity v Bolivaru, MO a Truettského teologického semináře Baylorovy univerzity ve Waco. Vyjádřené názory jsou názory autora.

-van-

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Sít víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Sít víry](#)